

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum epicheia sit virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

sed executione opus est. Et hoc bene nocet sapientes in oculis suis, quia etiam que iuris sunt diuini interpretari primum in casu non esse intelligenda & dicunt se vti epicia. Non enim aequitas est interpretari, an in hoc casu seruanda sit lex, sed vbi manifeste lex deficit propter vniuersale, dirigere. Diligentissime quoque notandum est, quod non de quocumque defectu legis, propter vniuersale, est sermo in hac distinctione Aristotelis, sed de defectu obligatorum. Dupliciter tamen contingit deficere legem, propter vniuersale, scilicet negativè, vel contrariè. Deficit siquidem lex propter vniuersale negativè tantum, quando accidit casus, in quo cessat ratio legis, ut in hoc casu non obliget. Si tamen tenetur ferri nihil mali, nisi inordinati committitur. Verbi gratia. Lex est lex, ut quilibet diei sacrificet, ut satisfactio pro peccatis suis, accidit, ut vniuersalis certe nunc se satisfecisse, pro peccatis suis, deficit tunc lex in hac particulari propter vniuersale. Deficit autem de se in pure negatiuo, quia cessat ratio legis in illo, & propterea creditur legem non habere vim obligatoriam respectu illius: & si legislator adesse certus de hoc, non obligare illum. Si tamen ille legem ferret, nihil mali, nisi inordinati committeret, seruanda illam, ut patet de Domino Iesu Christo, qui seruauit circuncisionis legem in seipso. & similiter beata Virgo legem præsentationis in templo. Contrariè autem deficit lex propter vniuersale, quod euenit casus, in quo non solum cessat ratio legis, sed inique ageretur seruatio legis, ut patet in lege de reddendis depositis, si redderetur potestati ad impugnanda patris: & de lege non ascendendi moenia ciuitatis: & de lege non ciuitate capi, & alij huiusmodi, in quibus seruare legem esset ad recto denari. Cum igitur propter vniuersale lex deficit contrariè, tunc æquitas directio legis est, ne alii obliqui deducatur. Quia vero autem deficit pure negativè, non spectat ad æquitatem ordinare actus illos, sed seruanda est lex ipsa: quoniam in veritate vim obligatoriam non perdit ex eo, quod ratio legis cessat propter vniuersale: sed hoc ex natura vniuersalis in humanis operationibus contingit, quod non est quandoque totaliter vniuersale, quin aliquando deficit.

negocio particulari quod occurrit. AD TERTIVM dicendum, quod interpretatio locum habet in dubijs, in quibus non licet absque determinatione principis à verbis legis recedere, sed in manifestis non est opus interpretatione, sed executione.

ARTICVLVS II. Virtus epicia sit pars iustitie.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod epicia non sit pars iustitie. Ut enim ex supradictis patet, duplex est iustitia, vna particularis, alia legalis: sed epicia non est pars iustitie particularis, quia se extendit ad omnes virtutes sicut & iustitia legalis. Similiter etiam non est pars iustitie legalis, quia operatur præter id quod lege positum est, ergo videtur, quod epicia non sit pars iustitie.

¶ 2 Præterea. Virtus principalior non assignatur virtuti minus principali, ut pars. Cardinalibus enim virtutibus quasi principalibus assignatur secundaria virtutes, ut partes: sed epicia videtur esse principalior virtus quam iustitia, ut ipsum nomen sonat. dicitur enim ab epi, quod

manis, ne scilicet proles fornicariè nata, priuatur tali bono, seu incurrit tale damnum, ut in 3. contra Ge. c. 12. author dicit huiusmodi autem legis ratio potest in casu aliquo cessare, puta, si veritas pars carnalis copulæ sit sui iuris, & diues, & prostitutionem omnem proli necessariam ordinant &c. & consequenter in tali casu licita esset talis copula carnalis cum soluta. Quod constat esse falsum, quoniam essent fornicarij, de quibus dicitur ad Gal. 5. quod regnum Dei non possidebunt. Adimplenda est ergo lex vniuersalis, et si ratio legis cessat in casu aliquo dummodo ad obliqua non ducatur in casu aliquo. Nam si ad obliqua in casu duceret, æquitate nunc opus est, ne lex deducatur ad malum: quod est contra legis intentionem. Si vero ad obliqua non ducatur, licet in casu cesset legis ratio, seruanda est lex, que ex his que vt in pluribus inueniuntur, statuta est sic, vt nunquam ad obliqua declinet, ut inferius in quest. 174. art. 2. de fornicatione author dicit.

est supra, & caion quod est iustitiam. ergo epicia non est pars iustitie.

¶ 3 Præter. Videtur quod epicia sit idem quod modestia. Nam vbi Apostolus ad Phil. 4. dicit. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: in Græco habet epicia: sed secundum Tullium modestia est pars temperantia. ergo epicia non est pars iustitie.

SED CONTRA est, quod Philo. dicit in 5. Ethic. quod epicia est quoddam iustitiam.

RESPOND. Dicendum, quod sicut supra dictum est, virtus aliqua triplicem habet partem, scilicet partem subiectiuam, partem integram, & partem potentialem. Pars autem subiectiuam est de qua essentialiter prædicatur totum, & est minus: quod quidem contingit dupliciter. Quandoque enim aliquid prædicatur de pluribus secundum vnam rationem, sicut animal de equo, & boue: quandoque autem prædicatur secundum prius & posterius, sicut ens prædicatur de substantia, & accidente. Epicia ergo est pars iustitie communitè dictæ, tamquam iustitia quedam existens, ut Philo. dicit in 5. Ethicor. Unde patet, quod epicia est pars subiectiuam

do autem non: sed epicia ad hoc perficit. Super Quæstionis centesima vigesima. Articulum secundum. IN art. 2. eadem quod dubium occurrit circa illud. Iustitia dicitur prius de æquitate, quod de legali iustitia, & circa illius rationem. Nam legalis iustitia dirigitur secundum æquitatem. Vt namque vniuersum saluum. Primum quidem quia legalis iustitia nobilior est omnibus moralibus virtutibus, ut dicitur in 5. Ethic. adeo quod neque hepesus neque lucifer est ita admirabilis sicut iustitia legalis: ac per hoc per prius iustitia dicitur de legali, quam de æquitate. Secundum vero, quia æquitas non est directio legis, seu regalis iustitie absolute, sed in paucioribus, in quibus deficit propter vniuersale, ut in 5. Eth. dicitur. Ex hoc autem quod æquitas in casu dirigit legalem iustitiam, non sequitur quod simpliciter & absolute dirigit illam, sed secundum quid tantum: & consequenter non sequitur quod sit nobilior illa simpliciter, sed secundum quid.

In eodem art. 2. in responsione ad primum occurrit aliud dubium circa distinctionem iustitie legalis, & æquitas. Nam male sonat quod iustitia legalis distincta contra æquitatem, obtemperet legi quantum ad verba legis tantum: quoniam in 5. Eth. expressè dicitur, quod æquitas contra iustitiam legalem penes id quod est ut in pluribus, & id quod in casu accidit. Constat autem quod iustitia vt in pluribus non solum verba, sed intentionem attenditur: patet in reddendo depositum, quod pertinet ad iustitiam legalem. Reddit namque quis depositum ut bonam, & iustum seruet, quod est intentio legis.

In eodem art. dubium 3. occurrit circa illud, quod æquitas est quasi superior regula humanorum actuum. Tum quia regula humanorum actuum vt in pluribus, non est inferior regula eorundem ut in paucioribus: æquitas autem est regula in paucioribus, iustitia legalis ut in pluribus. ergo. Tum quia superior regula debet sumi ex superiori causa: æquitas autem & iustitia legalis non sic se habent, quod respiciant duos fines. Superior, & inferior, sed respiciunt eundem finem, ut patet in lege, ne peregrini ascendat moenia ciuitatis, & in lege depositorum. Nam finis legis ibi est salus ciuitatis, ne peregrini nocerent. Accidit autem casu, quo perdesit ciuitas nisi peregrini ascenderent moenia, finis æquitas est etiam salus ciuitatis: & similiter reddendi depositum.

Secunda Secunda S. Thomæ. NN 4 positum

Epicia.

Lib. 2. de Inuentione fol. 4. ante finem libri.

Lib. 5. c. 10. a medio tom. 5. Q. 48.

Lib. 5. c. 10. tom. 5.